

Samstarfssamningur
milli Sögufélags og Reykjavíkurborgar
um aðild Reykjavíkurborgar að útgáfu á sögu Íslands 2025-2034
DRÖG - 18. september 2024

Sögufélag hefur um nokkurra ára skeið unnið að útfærslu á nýrri Íslandssögu til útgáfu. Í tengslum við 120 ára afmæli félagsins árið 2022 var lögð fram hugmynd að slíkri útgáfu við menningar- og viðskiptaráðuneytið, sem varð til þess að ríkisstjórn Íslands ákvað að veita félaginu 3,5 milljóna styrk til svo hefja mætti vinnu við undirbúning verkefnisins. Sögufélag var stofnað árið 1902 og hafði þá, og hefur enn, að höfuðmarkmiði að „gefa út tímarit, heimildarit og annað efni um sagnfræði og söguleg efni, einkum um sögu Íslands“, eins og segir í lögum þess.

Hver kynslóð skrifar sína sögu. Nú sem aldrei fyrr er brýnt að huga að því hvaða efni er tiltækt fyrir almenning og skóla um samfélagið á Íslandi á hinum miklu umbreytingatímum sem síðustu áratugir hafa verið. Nýjar kynslóðir þurfa nýjar rannsóknir og ekki síst nýja miðlun á efni fyrir sínar þarfir. Ætlunin er að gefa út nýja ritröð með fjölda smárita um sögu lands og þjóðar með nýstárlegri nálgun.

Miðlun er grundvöllur verkefnisins og aðgengileiki efnisins verður í forgrunni. Mikilvægt er að fá til samstarfs menningar- og menntastofnanir til þess að tryggja þennan árangur. Samþykkt var á fundi borgarráðs hinn 1. febrúar 2024 tillaga borgarstjóra þess efnis að Reykjavíkurborg fari í frekari viðræður við Sögufélag um aðkomu Reykjavíkurborgar að útgáfu Íslandssögu með mögulega samlegð og hagkvæmni í huga. Samningurinn verði lagður fyrir borgarráð til staðfestingar og verður háður fjárhagsáætlun hvers árs. Samningur þessi er til þess gerður að raungera það samstarf.

Í samhengi við framangreint sammælast aðilar samnings þessa um að Reykjavíkurborg leggi til fjármagn við sérstaka útgáfu smárita um sögu Reykjavíkur, eins og nánar greinir í eftirfarandi ákvæðum.

1. grein
Lýsing á útgáfunni

Sögufélag hyggst á næstu tíu árum gefa út röð smárita um sögu Íslands, um 40-60 bækur. Markhópurinn er fyrst og fremst fróðleiksfús almenningur og nemendur og því er bókunum ætlað að vera aðgengilegar fyrir öll. Lögð verður áhersla á að frásögnin sé hnitmiðuð og þægileg aflestrar en hvíli jafnframt á traustum rannsóknum. Hver bók verður að jafnaði 100 blaðsíður og unnið verður eftir skýrri ritstjórnarstefnu þar sem gengið er út frá tilteknum atburði og ártali í hverri bók. Í ritröðinni verður saga lands og þjóðarekki sögð í tímaröð, heldur eftir ákveðnum efnum og atburðum sem settir eru í vítt samhengi í tíma og rúmi. Ritin munu því taka á fjölbreyttu efni, um allt land og á öllum tímum og sviðum. Þó svo að ákveðin rit verði sérstaklega tengd sögu Reykjavíkur, er óhjákvæmilegt að Reykjavíkursaga, saga höfuðstaðarins, komi einnig við sögu í öðrum ritum.

Efnisskipan hvers rits skiptist í þrjá meginhluta (sem síðan geta skipst í undirkafla):

1. Atburðurinn (ártalið)

Kynning: Sagt frá atburðinum, leitast við að vekja áhuga lesandans á viðfangsefninu í heild og hvers vegna það eigi erindi við fólk nú á dögum. Ein af grunnhugmyndum verkefnisins er að

efnið sé ekki eingöngu mikilvægt í sjálfu sér heldur skipti einnig máli í samtíð og á komandi árum.

2. Meginviðfangsefnið

Aðalefni: Þessi hluti er hryggjarstykki bókarinnar. Atburðurinn er settur í sögulegt samhengi, fjallað um forsendur og afleiðingar og þræðir raktir langt aftur og áfram í tíma.

3. Saga og samtíð

Samtímatenging: Í lokahluta bókarinnar er fjallað um viðfangsefnið í ljósi samtíðarinnar. Hversu djúp spor hefur það skilið eftir sig? Hefur það öðlast merkingu í nýju samhengi og því verið beitt í pólitískum deilum? Í bókarlok má gjarnan snúa aftur að atburðinum sem sagt var frá í upphafi bókar.

Bækurnar verða myndskreyttar. Í hverri bók verða jafnframt rammagreinar um grip, skjal eða ljósmynd úr sarpí safna sem tengist efni bókarinnar og getur varpað ljósi á eðli sögulegra heimilda og starf sagnfræðingsins við að túlka þær. Aftast í hverri bók verða tilgreindar heimildir fyrir lesendur sem vilja kynna sér viðfangsefnið nánar. Bækurnar munu fá vandaða ritstjórn og faglegan yfirllestur af hálfu Sögufélags. Áherslan í ritröðinni er jöfnum höndum á rannsókn og miðlun. Umfjöllunin verður aðgengileg en metnaðarfull; textinn ekki of fræðilegur, markviss en óformlegur. Leitað verður samstarfs við söfn, skóla og stofnanir um land allt bæði varðandi heimildasöfnun, sýningar og aðra miðlun efnis bókanna.

2. grein Útgáfutíðni

Útgáfutími verkefnisins er tíu ár og gert ráð fyrir að fyrstu ritin komi út árið 2025. Árlega verða gefnar út fjórar til sex bækur.

3. grein Um þátt Sögufélags

Sögufélag er útgefandi ritanna, leiðir verkefnið og gerir útgáfusamninga við höfunda þeirra í samræmi við lög og reglur um höfundarétt. Sögufélag sér um alla verkefnisstjórn, ritstjórn, skrár, hönnun, prentvinnslu, kynningu, dreifingu og sölu ritanna. Sögufélag ber ábyrgð á fjármálum og fjármögnun verkefnisins og að framvinda verkefnisins sé í samræmi við áætlanir.

Stjórn Sögufélags ræður ritstjóra til að sjá um ritstjórn útgáfunnar í umboði sínu. Með ritstjórum starfar ritnefnd sem skipuð er af stjórn Sögufélags með fulltrúum með fjölbreyttan bakgrunn, þar með talið formann ritstjórnar. Útgáfustjórn ritanna er í höndum skrifstofu Sögufélags.

4. grein Um þátt Reykjavíkurborgar

Reykjavíkurborg tekur þátt í heildarútgáfunni með því að leggja til árlega fjármögnun samkvæmt útgáfu og kostnaðaráætlun, eins og nánar er fjallað um í 6. gr. Þau rit munu efnislega tengjast sögu Reykjavíkur. Þriðjungur ritsafnsins verður með því móti með áherslu á sögu höfuðborgarinnar.

Reykjavíkurborg leggur til fulltrúa í ritnefnd heildarútgáfunnar, sem starfar eða starfa með öðrum ritnefndarfulltrúum að mótun heildarverkefnisins, vali á efni og höfundum.

Reykjavíkurborg veitir sérkjör á myndefni frá Ljósmyndasafni Reykjavíkur sem nýtast í útgáfunni í heild.

Reykjavíkurborg fær afhent við útgáfu gjafaeintök af hverju riti samkvæmt samkomulagi hverju sinni.

5. grein

Form ritanna

Ritin verða gefin út í prentútgáfu og verða seld á hagstæðu verði. Jafnframt verður stefnt að því að skipuleggja og vinna ítarefni á vef til notkunar til að auka gildi ritanna og verkefnisins í heild.

Stefnt er að því að vinna að því að fá fleiri aðila til liðs við verkefnið til að auka fjölbreytni í miðlun og stuðla að aðgengi fyrir öll. Samningar verða þá gerðir við samstarfsaðila og lögð áhersla á fjölbreytta miðlun tengda ritanna. Hugað verði að því að ákveðin rit verði þýdd á erlend tungumál og verður þá gerður sérstakur samningur um slíka útgáfu.

Stefnt er að því að ritin verði keypt af öllum grunnskólum og framhaldsskólum landsins. Þeir skólar sem kaupa ritin munu jafnframt geta fengið rafræn eintök samkvæmt nánara samkomulagi til notkunar innan skólanna vegna kennslu.

Endanlegt upplag verður ákveðið síðar en áætlanir miða við 500-1.000 eintök af hverju riti í upphafi verkefnis.

Bækur sem tengjast sögu Reykjavíkur verða einkenndar sérstaklega.

6. grein

Framlög, útgreiðslur og uppgjör

Heildarfjárhæð fyrir hvert rit er miðað við kostnaðaráætlun í september 2024, alls 5.500.000 króna. Fjárhæðin byggir á fjárhagsáætlun Sögufélags vegna útgáfunnar fyrir 500-1.000 bóka upplag, sbr. fylgiskjal nr. 1.

Aðilar skulu gera með sér áætlun um útgáfu rita er tengjast sögu Reykjavíkur og kostnað við hvert rit en miða skal við að fjöldi útgefna rita verði um tvö á ári að teknu tilliti til hámarksfjárhæðar samningsins. Áætlunin skal uppfærð árlega. Reykjavíkurborg skal árlega 1. febrúar greiða fjárhæð til Sögufélagsins samkvæmt fyrrnefndri áætlun. Hámarksfjárhæð samningsins er kr. 105.000.000,- allt samningstímabilið og lýkur samningi þessum þegar greiðslur til Sögufélags hafa numið þeirri fjárhæð. Aðilar skulu jafnframt uppfæra og aðlaga útgáfuáætlun að hámarksfjárhæð samningsins eftir þörfum, þ.m.t. um fjölda útgefna rita er tengjast sögu Reykjavíkur.

Samningurinn er gerður til tíu ára en miðað er við að fyrstu bækurnar sem tengjast sögu Reykjavíkur komi út 2025 og þær síðustu 2034. Árleg framlög byggjast á staðfestingu við afgreiðslu fjárhagsáætlunar Reykjavíkurborgar fyrir hvert ár og að þar sé veitt fjárheimild fyrir árlegu framlagi.

7. grein Meðferð ágreinings

Uppfylli Sögufélag ekki skilmála samningsins getur Reykjavíkurborg rift samningnum og krafist endurgreiðslu framlaga fyrir þau rit um sögu Reykjavíkur sem eru óútgefin en greitt hefur verið framlag fyrir. Við riftun á Reykjavíkurborg ekki endurkröfurétt vegna framlaga fyrir útgefin rit um sögu Reykjavíkur og fellur þá jafnframt niður skylda Reykjavíkurborgar til frekari greiðslna samkvæmt 5. gr.

Tilkynna skal skriflega ef Sögufélag eða Reykjavíkurborg telur hvort um sig að ákvæði þessa samnings verði ekki uppfyllt eða vafi leiki á því, m.a. vegna skorts á fjárveitingu. Skal þá leggja fram áætlun um breytta framkvæmd. Ef fyrir liggur að ákvæði þessa samnings verði ekki uppfyllt og náist ekki samkomulag um áætlun um breytta framkvæmda og breytta skilmála skal samningi þessum rift.

Aðilar skuldbinda sig til þess að leita allra leiða til að leysa ágreining, sem upp kann að koma um einstaka skilmála, með friðsamlegum hætti.

8. grein Samskipti

Af hálfu Sögufélags eru tengiliðir vegna framkvæmdar verkefnisins eru formaður ritnefndar Rósa Magnúsdóttir prófessor í sagnfræði (netfang: rm@hi.is) og Guðrún Guðmundsdóttir framkvæmdastjóri Sögufélags (netfang: gudrun@sogufelag.is).

Af hálfu Reykjavíkurborgar eru tengiliður vegna framkvæmdar verkefnisins: Guðbrandur Benediktsson safnstjóri Borgarsögusafns (netfang: gudbrandur.benediktsson@reykjavik.is).

Samningur þessi er gerður í tvíriti og heldur hvor aðili sínu eintaki.

Reykjavík **xx.** september 2024

f.h. Sögufélags

f.h. Reykjavíkurborgar

Hrefna Róbertsdóttir
forseti Sögufélags

Einar Þorsteinsson
borgarstjóri

Fylgiskjöl.

- Fylgiskjal 1: Kostnaðaráætlun september 2024 fyrir hvert rit.